

Kristova tunika a kořeny křesťanství v Gruzii

Starobylá země Gruzie leží jižně od Kavkazského horského masivu, sevřena mezi dnešním Ruskem na severu, Tureckem na jihu a Černým mořem na západě. Gruzie se původně jmenovala Iberie. Centrální část Iberie byla zvaná Kartli, což je původ současného názvu země – Sakartvelo. Původní hlavní město Kartli, a tím i celé Iberie, se jmenuje Mtskheta. Toto město je též známé pod jménem „druhý Jeruzalém.“

Vraťme se na začátek našeho letopočtu, kdy Jeruzalému v Judeji vládl král Herodes a zemi Kartli král Aderki. Tehdy se také k Židům v Mtskhetě a v celém Kartli dostala zpráva, že do Jeruzaléma přišli králové z Persie, kteří hledali novorozeného chlapce z rodu Davidova, o kterém tvrdili, že je židovský král. Toto podivuhodné dítě našli ve skromné jeskyni v městě Davidově zvaném Betlém. Poté, co mu složili k nohám dary zlata, kadidla a myrhy, se vrátili do své vlasti.

O třicet let později přinesl nějaký muž z Jeruzaléma do Mtskhety toto poselství: „Mladík zvaný Ježíš vyrostl. Nazývá se Synem Božím a káže nám nové učení. Posíláme proto vyslance do každé židovské diaspory, aby neprodleně vyslali do Jeruzaléma učitele náboženství, kteří by posoudili, jak se máme v této záležitosti zachovat.“

Na žádost vyslance a doporučení židovského Sanhedrinu byli k cestě do

Jeruzaléma vysláni Elio z Mtskhety a Longinoz z Karsani. Elio se narodil ve zbožné rodině. Jeho matka uvěřila novému Ježíšovu učení, které proniklo až daleko za hranice Jeruzaléma. Věděla však také o napětí, které toto učení mezi lidmi způsobilo. Jeruzalém byl tehdy okupován Římany, a ti neváhali potlačit jakékoli nepokoje a zlikvidovat jejich příčinu. Když matka vypravovala Elioze na cestu, se slzami v očích ho prosila, aby se nezapletl do žádné násilnosti vůči Ježíšovi.

Stalo se ale, čeho se nejvíce obávala: římské úřady odsoudily Ježíše k smrti, a to veřejnou popravou ukřižováním. V té samé chvíli, kdy římsí vojáci přibýjeli Ježíše na kříž na Golgotě, cítila Eliozeva matka, přes vzdálenost dvou tisíc kilometrů, na svém těle každý úder kladiva. Vykřikla s úzkostí: „Sbohem, židovské království! Zabitím svého spasitele a vykupitele jste se nyní stali svými vlastními soudci!“ Pak vydechla naposled.

Jak víme z evangelií, vojáci, kteří Ježíše ukřižovali, si mezi sebou rozdělili jeho šaty. Zbývala Ježíšova tunika utkaná v jednom kuse beze švů. Vojáci se dohodli, že ji neroztrhají, ale budou o ni losovat, komu připadne. Elio z Mtskhety a Longinoz z Karsani byli při tom. Tuniku od vojáka, který ji vyhrál, odkoupili a s velkou úctou ji odvezli do Mtskhety. Po svém návratu do vlasti se Elio setkal se svou sestrou Sidonií a ukázal jí Ježíšovu posvátnou tuniku. Ta s velkou bolestí vyslechla vše o Ježíšovi a jeho ukřižování. Když si pak tuniku přitiskla k prsům, puklo jí vzrušením srdce a vydechla naposled.

Zpráva o tajemné moci svaté tuniky se rozšířila jako blesk v celé Mtskhetě. Lidé jí začali připisovat mnoho zázraků. Když se o tom dověděl Král Aderki, zatoužil Kristovu tuniku získat. Mrtvá Sidonie ji však stále svírala na prsou a nebylo možné ji z jejího objetí dostat ani násilím. Tak musel nakonec Elio pohřbit vlastní sestru společně s drahocennou tunikou. Za čas vyrostl na hrobě Sidonie mohutný cypřiš.

Mezitím od ukřižování Božího Syna Ježíše v Judeji uplynul nějaký čas. Počet

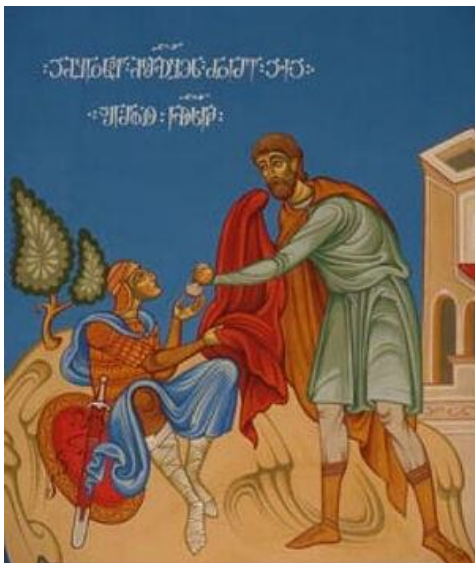

Svatá Sidonie gruzínská svírá před smrti na prsou Kristovu tuniku

Ježíšových příznivců značně prořídli. Věrní zůstali jen nejbližší učedníci, kteří – jako svědci jeho zmrtvýchvstání – vzkříšeného Krista viděli na vlastní oči a svými rukama se ho dotýkali. Ti zůstali pevní ve víře, že Ježíš je Kristus, Židy očekávaný Mesiáš. Když po Ježíšově nanebevstoupení setrvali společně s Ježíšovou Matkou Marií na modlitbách, sestoupil na ně o Letnicích Duch Svátý, a byli posíleni v odhodlání hlásat evangelium.

Dle tradice losovali po Letnicích Kristovi učedníci, kam má kdo jít hlásat evangelium. Evangelizaci Gruzie si měla vylosovat sama Matka Boží. Pán Ježíš jí ale zjevil, že není jeho vůle, aby tam kázala. „Byla jsi pověřena ochranou gruzínského národa,“ řekl, „ale úloha evangelizovat tuto zemi náleží mému učedníkovi Ondřejovi. Dej mu s sebou obraz svého obličej neudělaný lidskou rukou, který ochrání gruzínský lid až do konce světa!“

Podle vůle Boží a s požehnáním Matky Boží se vydal sv. apoštol Ondřej na cestu do Gruzie, aby tam kázal křesťanskou víru. Nejprve přišel od jihozápadu do gruzínské oblasti Achara a potom kázal evangelium ve všech dalších částech Gruzie. Když uspořádal celkovou

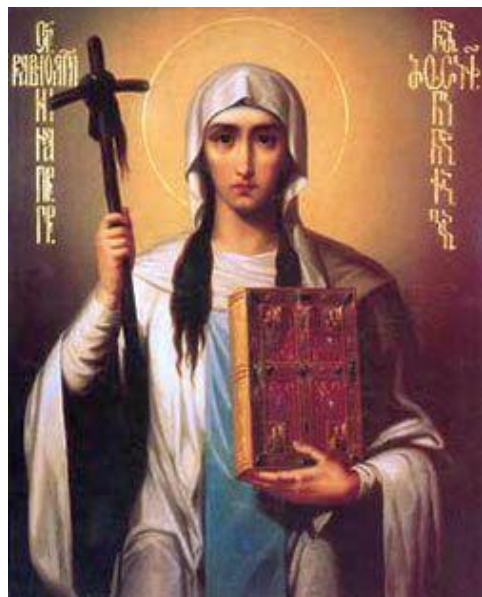
Elioz kupuje Ježíšovu tuniku od římského vojáka

strukturu gruzínské církve, vrátil se do Jeruzaléma. Při druhé návštěvě Gruzie doprovázeli apoštola Ondřeje apoštolové Matěj a Šimon Kananejský.

Od těch dob uplynulo mnoho let. Pod tlakem perských uctívačů ohně a jiných pohanských kultů se vzpomínka na Krista z mysli gruzínského lidu poněmáhlu vytratila.

Teprve později, na počátku 4. století, se dostala do Kartli podle vůle Boží a s požehnáním Matky Kristovy panna jménem Nino, aby tam kázala křesťanskou víru. Sv. Nino se narodila v Kapa-docii římskému generálu Zabulonovi, příbuznému sv. Jiří, a Zuzaně, sestře jeruzalémského patriarchy Houbnala I. Ten se postaral o její tradiční náboženskou výchovu a zasloužil se o její cestu do Říma. Tam se Nino rozhodla, že půjde hlásat evangelium do Iberie, kde měla podle tradice spočívat Kristova tunika.

Ve snu se jí zjevila Panna Maria, podala jí kříž z révových větviček a pravila: „Jdi do Iberie, zvěstuj evangelium Ježíše Krista, a najdeš milost před Hospodinem. Já ti budu štítem proti všem nepřítelům viditelným i neviditelným. Silou tohoto kříže postavíš v zemi spásný prapor víry v mého milovaného Syna a Pána.“ Když se Nino z tohoto vidění probudila, měla v rukou dvě větvičky vinné révy. Ty svázala do tvaru kříže vlastními vlasy, a tento kříž je dodnes symbolem gruzínských křesťanů. Krátce poté vstoupila svatá Nino z jihu na území

Svatá Nino s křížem z révových větviček svázaným jejími vlasy

Iberie a dostala se až do hlavního města Mtskhety.

Tam se usadila na okraji královské zahrady, v domku královského zahradníka obehnaném ostružiním. Svatá Nino se vyptávala na Ježíšovu tuniku, ale nikdo si nemohl vzpomenout, kde by se dochovala. Při svém pátrání se dostala až k potomkům Elioze, který kdysi Kristovu tuniku koupil od římského vojáka. Byl to židovský velekněz Abiatar a jeho dcera Sidonie. Oba dva pak svatá Nino obrátila na křesťanskou víru.

Začátkem 4. století, když se do Gruzie uchýlila svatá Nino ve svém hledání Kristovy tuniky, vládl zemi Kartli král Mirian III. Jako jeho předchůdci uctíval bůžka Armazi, ale v hloubi srdce ho něco přitahovalo k víře, kterou kázala Nino. Jeho manželka, královna Nana, byla dcerou slavného vojevůdce z řecké enklávy v Pontu. Vlivem své ženy byl král vystaven ranému poznání křesťanské víry od Řeků.

Svatá Nino byla od Boha obdařena darem uzdravování, a mnohé také uzdravila ve jménu našeho ukřižovaného spásitele a milostí kříže, který jí darovala Matka Boží. Jednou chodila jakási matka dům od domu a hledala pomoc pro své nemocné dítě. Přišla i k Nině. Ta přiznala, že sice nezná přirozený lék, ale že Ježíš Kristus, kterému se klaní, může okamžitě vyléčit jakoukoliv nemoc. Od nešťastné matky si vzala nemocné dítě, položila je na své lůžko, klekla si vedle a vroucně se modlila za jeho uzdravení. Dítě se vskutku okamžitě uzdravilo a pověst o zázraku se rychle roznesla.

Doslechla se o ní i královna Nana, která vážně onemocněla, ale žádný lékař jí nebyl schopen pomoci. Než ztratila poslední naději, požádala královna o pomoc svatou Nino a poprosila ji o přímělu u Boha. Aby dokázala svou důvěru, nechala se k ní sama donést na nosítkách. Nino na jejím těle udělala révovým křížem znamení kříže a modlila se vroucně za královnino uzdravení. Tato modlitba byla vskutku vyslyšena a královna Nana přijala křesťanskou víru za svou. K jejímu obrácení přispělo i to, že Nino odmítla královskou odměnu za uzdravení s tím, že je dost bohatá v Ježíši, který pro ni v nebi chystá odměnu větší.

Anděl vrací životodárný sloup vytesaný z cypřiše, který vyrostl nad hrobem sv. Sidonie, pochované s Kristovou tunikou v náručí, na původní místo

Král Mirian III. měl sice radost z uzdravení své ženy, ale ne již z jejího obrácení a z požadavku, aby i on přijal křesťanskou víru. Avšak ten setrval dál v uctívání pohanských bohů a praktikování d'ábel-ských kultů. Jednou, když byl na lovu na hoře Tkhoti poblíž Mtskhety, ho uchvátil zlý duch žhavou touhou zlikvidovat všechny křesťany, a hlavně svatou Nino. Najednou se ale slunce zatmělo a krále obklopila tma. Vyděšený král se obrátil s modlitbou na své pohanské bohy, aby ho z té hrůzy zachránili, ale jeho modlitba nebyla vyslyšena. V naprostém zoufalství se pak začal modlit k ukřižovanému Synu Božímu, kterého hlásala svatá Nino. Stal se zázrak: tma zmizela a slunce se rozsvítilo jako předtím. Král zvedl ruce a vykřikl: „Vpravdě jsi Bůh Ty, kterého hlásá Nino, jsi Bůh bohů a král králů!“

Zakrátko na to se král Mirian setkal se svou družinou. Po návratu do hlavního města se okamžitě vydal k svatě Nino, aby ho v křesťanské víře vzdělala. Ta ho uchvátila vyprávěním o Ježíši tak, že vyslal na její doporučení posly k císaři Konstantinovi do Byzance s žádostí o misio-náře a biskupa, aby pokřtili lid v zemi Kartli. Přitom král Mirian také požádal o architektky, aby postavili kostely. Král Mirian vyhlásil křesťanství jako oficiální náboženství Iberie v roce 327.

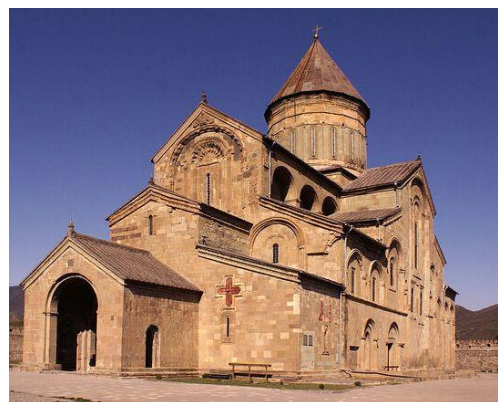

Životodárný sloup v katedrále Svetitskhoveli

Aby kněží, kteří přijedou z Konstantinopole, měli kde sloužit bohoslužby, začal král Mirian hned se stavbou prvního kostela v roce 324. V královské zahradě rostl mohutný cypřiš, z jehož větví a kmene se mohlo zhotovit sedm sloupů, které by podpíraly klenbu kostela. Strom byl pokácen a z jeho větví bylo již vytesáno a vztyčeno šest sloupů. Sedmý sloup z kmene cypřiše ale nebylo možné přesunout z místa, kde byl vytesán.

Svatá Nino a její učedníci se modlili celou noc a za svítání spatřili, jak anděl, obklopený září, sestoupil z nebe, zvedl sloup, který byl ozářený svatozáří hvězd, a přenesl ho na místo původního pařezu jako jeho základ. Z pod tohoto základu sloupu začala vytékat sladce vonící myrha. Celé obyvatelstvo Mtskhety se pak shromáždilo na místě, kde byl zářící sloup postaven, aby poděkovali Bohu a přijali požehnání. K životodárnému sloupu začali přicházet nemocní, kteří byli uzdraveni, slepí, kterým se vrátil zrak, a ochrnutí, kteří začali chodit. Jméno katedrály Svetitskhoveli v gruzínštině sestává ze 'sveti' (sloup) a

Katedrála Svetitskhoveli v Mtskhetě

'tskhoveli' (životodárný). Svátá Nino působila na území království a šířila křesťanství až do své smrti okolo roku 338.

V té době přijel z Konstantinopole do Mtskhety biskup Jan s doprovodem. Konstantin Veliký po něm poslal několik cenných darů nově obrácenému králi Mirianovi a jeho lidu. Mezi nimi byl kříž, ikona Krista spasitele, zlomek dřeva z místa na kříži našeho Pána, kde spočivaly jeho nohy, a jeden z hřebů, kterými byl Kristus přibit na kříž.

Na soutoku řek Mtkvari a Aragvi v Mtskhetě byli král a královna, celý královský dvůr a všechen lid Kartli pokřtěni. Po slavném křtu vyrazili biskup Jan a jeho družina z Konstantinopole směrem na jih Gruzie, do vesnice Erusheti. Tam postavili kostel a darovali křesťanské komunitě hřeb z ukřižování našeho Pána. Brzy poté začali stavět chrám v Manglisi, ve kterém umístili zlomek dřeva z Kristova životodárného kříže.

Král Mirian chtěl uchovat něco z nových relikvií v hlavním městě, ale svatá Nino mu řekla, že jeden z nejposvátnějších předmětů, tunika našeho spasitele, se v Mtskhetě již nalézá. Král zavolal kněze Abiatar a vypytał se ho na tuniku. Velmi se zaradoval, když mu Abiatar potvrdil, že Kristova tunika je v náručí svaté Sidonie, která je pohřbena pod pařezem cypřiše, který nyní slouží jako životodárný sloup. To krále Miriana velmi potěšilo.

Tenkrát vyrostl bujný, sladce vonící, zářící strom na hoře nad Mtskhetou. Na návrh biskupa Jana nařídil princ Revi, syn krále Miriana, strom pokácet a z jeho dřeva udělat kříž. Strom byl pokácen a znovu zasazen, bez kořenů, do země vedle kostela, který se právě stavěl. Po třicet sedm dní si strom zachoval svůj původní vzhled – ani jeho listy nevybledly a neuvadly. Po sedmatřiceti dnech vznikly z jeho dřeva tři kříže.

Mnoho dní po tomto zázraku viděli lidé z Mtskhety každou noc ohnivý kříž, obklopený hvězdami, jak svítí nad kostelem. Ráno se dvě hvězdy pohnuly od kříže opačným směrem – jedna na západ a druhá na východ. Ohnivý kříž pak nejprve zamířil na sever, na nějakou dobu se zastavil nad kopcem na druhé straně řeky Aragvi, a pak zmizel. Svátá Nino poradila králi Mirianovi, aby vztyčil jeden z tří křížů na západě, na hoře

Klášter Jvari nad soutokem řek Aragvi a Mtkvari

Tkhoti, a druhý na východě, ve vesnici Ujarma. Protože nebylo jasné, kde by měl třetí kříž stát, modlil se král Mirian k Pánu, aby mu to místo odhalil. Pán jeho modlitbu vyslyšel a poslal anděla, aby mu to místo ukázal. Byl to skalnatý kopec na sever od hlavního města, na soutoku řek Aragvi a Mtkvari. Dnes se tento kopec nazývá Jvari (Kříž) a jeho vrcholkem zdobí krásný kostel kláštera Jvari. Ve chvíli, když byl na vrcholku vztyčen kříž, se rozpadly všechny modly v Mtskhetě na kousky.

Náhrobek krále Miriana III. a královny Nana

Před svou smrtí poželhal král Mirian svému dědici, princovi Bakarovi, a naléhal, aby zasvětil svůj život Nejsvětější Trojici a neustále bojoval proti modlářům. Pak pokojně zesnul v Pánu. Podle své vůle byl svatý král Mirian pohřben v horním kostele, v klášteře sv. Nino, který se nachází v obci jména Samtavro. Král byl totiž příliš skromný, než aby se nechal pohřbit v dolním kostele, v katedrále Svetitskhoveli, v kterém se nachází životodárný sloup. Královna Nana zesnula o dva roky později a byla pohřbena vedle svého manžela.

*S pomocí zdrojů na internetu sestavil
David Tománek, Michigan*